

Svar på Interpellation av Nike Örbrink (KD) till finansborgarrådet Karin Wanngård (S) om utländsk finansiering från extremister

Dnr KS 2025/1078

I Sverige råder grundlagsskyddad religionsfrihet. Att värna om och respektera olika religiösa uttryck är ett sätt att säkerställa att vårt land fortsätter att vara en plats där individens fri- och rättigheter står i centrum. Detta inkluderar rätten att utöva sin tro, eller att inte ha någon tro alls, utan att mötas av diskriminering.

Just nu blåser det starka vindar åt motsatt håll, från både högern och dess extrema svansar. Jag är övertygad om att vi behöver bli fler som markerar mot de röster som har som mål att utmåla religion, däribland islam, som ett hot i sig självt. Länder och samhällssystem som river religiösa lokaler är inte ett föredöme, det är tvärtom en farlig utveckling när partier och politiker förespråkar det.

Att jag står upp för religionsfriheten betyder inte att jag välkomnar att antidemokratiska stater eller extremistiska rörelser är med och finansierar byggen av religiösa byggnader i vår stad. Våldsbejakande extremism i all form är helt oacceptabelt.

Vad gäller frågan om byggandet av en rumänsk-ortodox kyrka i Bredäng samt en moské i Skärholmen är det viktigt att vara tydliga med hur processen sett ut kring dessa projekt.

Den rumänsk-ortodoxa kyrkan fick en markanvisning i december år 2006. De tillträdde tomträtten år 2010 och påbörjade byggnationen. Byggandet avstannade sedan eftersom de inte hade finansiering. Staden utkrävde då vite vilket inte betalades. Eftersom aktören varken kunde betala vitet eller uppvisa medel för genomförandet av projektet blev frågan en rättslig tvist. Tvisten resulterade i en förlikning i november 2018 där staden återfick tomträtten.

Det första utredningsuppdraget om byggandet av en moské i Skärholmen beslutades år 2007, när Kristdemokraterna satt i majoritet. Det ledde sedan till beslut om en överenskommelse om exploatering med tomträtt och antagande av detaljplan år 2013 under det dåvarande moderatledda styret, där även Kristdemokraterna ingick. Överenskommelsen om exploatering

var det avgörande politiska beslutet för att fastigheten uppläts åt aktören. Antagandet av detaljplan var det avgörande politiska beslutet som efterföljande bygglovsbeslut sedan baserades på. Bygglov är myndighetsutövning som i grunden kan ses som en hindersprövning. Är sökt lov i enlighet med gällande detaljplan och lagen så ska inte kommunen hindra ett lov.

Tre bygglovsansökningar har inkommit inom fastigheten år 2015, år 2020 och år 2025. Dessa bygglovsansökningar har bedömts vara planenliga och något som därmed stadsbyggnadskontoret, enligt beslutad delegationsordning, fattat beslut om. Så fungerade delegationsordningen för bygglov när Kristdemokraterna och Moderaterna styrde och så har även delegationsordningen för bygglov sett ut under vårt styre. I grunden handlar det om att Stockholms stad ska kunna hantera tusentals bygglovsärenden på ett effektivt, rättssäkert och likvärdigt sätt. Möjligheterna att göra politiska avvägningar kring bygglovet enligt lag är mycket små.

I maj år 2022 togs genomförandebeslutet. Även då satt Kristdemokraterna i en moderatledd majoritet. När bygget inte kom igång som avtalat utkrävde staden vite i november år 2024. Vitet är betalat.

Vad gäller interpellantens frågeställningar om bygglov och projektaktörers finansiering är det viktigt att poängtera att bygglovshanteringen är en myndighetsutövning som enligt lag inte kan användas för att stoppa byggen utifrån hur aktören finansierar sin verksamhet. Det är en fråga regeringen behöver lagstifta om för att det ska bli möjligt.

Så här beskrev till exempel den dåvarande nämndordföranden Johan Nilsson (M) handlingsutrymmet i media i samband med att han fick frågor om saken den 21 juni år 2022: ”Nej, en kommun kan inte neka en sådan ansökan utan saklig grund och vilka åsikter en aktör hyser är inget kommunen får ta hänsyn till. Det finns därför inget lagligt stöd för att avbryta bygget eller ta tillbaka marken”.

Om vi ser bredare till frågan om att värna det demokratiska samhället, finns det mycket staden kan göra utanför bygglovsprocesser för att identifiera och förhindra framväxten av våldsbejakande extremism. Stockholms stad arbetar aktivt för att förebygga, upptäcka och i förekommande fall samverka kring problematiska miljöer – oavsett om det handlar om högerextrema aktivistklubbar eller religiös våldsbejakande extremism.

Staden samverkar nära med polisen, inklusive Redex, i dessa frågor, vilket ger kommunen viktiga verktyg för att förebygga och hantera hot mot demokratin. Samverkan fungerar bra, men det finns fortfarande utmaningar när det gäller informationsdelning mellan myndigheter och kommuner. För att effektivt kunna upptäcka och förhindra extremism och antidemokratiska miljöer är det avgörande att samverkan och informationsutbytet utvecklas ytterligare.

Vi välkomnar därför regeringens tillsatta utredning med uppdrag att ta fram ett regelverk för att motverka utländsk finansiering av verksamheter med antidemokratiska syften. Det har potential att ge både staden och polisen fler verktyg i det viktiga arbetet att motverka våldsbejakande extremism. Det går dock att ifrågasätta varför utredningen inte uttryckligen inkluderar en översyn också av plan- och bygglagen.

Stockholm den 17 september 2025

Karin Wanngård